

Jakelussa mainituille

22.12.2011

TEM/3067/07.02.01/2011

Ohje työttömien työkyvyn arviointi- ja terveyspalveluihin ohjaamisesta

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa todetaan muun muassa, että työkyvyttömyys on merkittävin työuraa lyhentävä tekijä. Siksi hallitus painottaa työkyvyttömyyden ehkäisemistä. Hallitusohjelman mukaan työttömien terveydenhuoltopalveluja kehitetään ja lisätään työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän ehdotusten pohjalta. Työttömien terveystarkastusten kehittämisessä pääpaino tulee olla työllistymistä tukevista toimenpiteistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti toukokuussa 2010 työryhmän kehittämään työttömien työkyvyn arviointi- ja terveystarkastuspalveluja. Työryhmä jätti raporttinsa helmikuun alussa 2011. Työryhmä ehdotti muun muassa, että työ- ja elinkeinoministeriö varmistaa ELY-keskuksille ja TE-toimistoille annettavalla ohjeistuksella työkyvyn arviointiin liittyvien palvelujen toimeenpanon. Kirjeen liitteenä oleva ohje perustuu työryhmän ehdotuksiin. Ohjeessa on otettu huomioon 1. toukokuuta 2011 voimaantulleiden terveydenhuoltolain säädökset. Lain 13 § 2 momentin perusteella kunnan on järjestettävä tarpeelliset terveystarkastukset alueensa asukkailla heidän terveytensä ja hyvinvointinsa seuraamiseksi ja edistämiseksi. Terveystarkastusten on tuettava työ- ja toimintakykyä ja sairauksien ehkäisyä sekä edistettävä mielenterveyttä ja elämänhallintaa. Terveystarkastus ja terveystarkastukset on järjestettävä myös opiskelu- tai työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työikäisille.

Tämän kirjeen liitteenä olevassa ohjeessa käsitellyillä asioilla on liittyviä myös seuraaviin ohjeisiin: 1) Ohje julkisesta työvoimapaikasta annetun lain (1295/2002) 1 luvun 7 §:n 6) kohdassa tarkoitetun vajaakuntoisen henkilöasiakkaan määrittelystä ja ammatillisen kuntoutuksen vastuunjaosta (O/1/2005 TM); 2) Ohje ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluja saavan ja vajaakuntoisen henkilöasiakkaan tukemiseen liittyviä toimenpiteistä (O/1/2006 TM); 3) Ohje työnhakijan palveluprosessista (TEM/3366/00.03.01.02/2010) ja 4) Ohje julkisen työvoimapaikasta asiakaspalvelutietojen käsittelystä (O/12/2007 TM).

Työttömien työkyvyn arviointia ja terveystarkastuksiin ohjaamista koskevalla ohjeella pyritään muun muassa ehkäisemään työttömyyden pitkittymistä, lisäämään työvoiman tarjontaa ja pidentämään työuria. Nuorten kohdalla työkyvyn arviointi ja sen perusteella järjestettävä kuntoutus on osa yhteiskuntatakuun toimeenpanoa.

Paikallistasolla työkyvyn arviointi ja työllistymisen edistäminen edellyttää TE-toimiston, Kelan ja kunnan yhteistyötä. Monitoimisuus edellyttää, että em. toimijat sopivat paikallisesti palvelujen järjestämisen yksityiskohdista. Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän ehdotuksen mukaisesti TE-toimistojen tulee kutsua toimialueensa kunnat ja Kela sopimaan tarkemmin työkyvyn arviointiin liittyvistä

yhteistyökäytännöistä. Kokoukset, joissa yhteistyökäytännöistä sovitaan, tulee mahdollisuuksien mukaan pitää maaliskuun 2012 loppuun mennessä.

Kokouksissa tulisi keskustella muun muassa seuraavista kysymyksistä: 1) ajan vaaraaminen terveystarkastukseen; 2) terveystarkastusta koskevan palautteen toimitaminen TE-toimistoon; 3) terveystarkastusten aikaraami – missä ajassa terveystarkastus on mahdollista järjestää; 4) sairauslomien kirjoittaminen työttömille; ja 5) työkykyä koskevan lääkärintodistuksen sisältö - lääkärintodistuksessa tulisi ottaa selvästi kantaa, miten todettu sairaus vaikuttaa työkykyyn.

Hyvä käytäntö olisi se, että TE-toimisto, terveydenhuolto ja Kela nimeäisivät yhteyshenkilöt, jotka vastaisivat yhteistyön toimivuudesta. Kirjallisen palautteen ja lääkärintodistusten lisäksi tarvittaessa on syytä järjestää neuvotteluja, joihin osallistuvat työtön työnhakija, TE-toimiston ja terveydenhuollon edustajat (lääkäri tai terveydenhoitaja) ja mahdollisesti muiden tahojen esimerkiksi sosiaalihuollon ja Kelan edustaja.

Työ- ja elinkeinohallinnon tehtävänä on auttaa työnhakijaa saamaan haluamaansa soveltuvaa työtä ja koulutusta sekä työnantajaa hankkimaan tarvitsemaansa työvoimaa. Koska työkyvyttömyysetuuden hakeminen on toimeentuloon eikä työllistymiseen liittyvä asia, edellä mainittu työryhmä katsoi, että kunnan sosiaalipalveluiden tehtävänä on tarvittaessa auttaa työkyvyttömyyseläkettä hakevaa työtöntä eläke-edellytysten selvittämisessä mm. neuvonnalla ja ohjauksella.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa todetaan, että TE-toimistojen, Kelan ja kuntien yhteinen työvoiman palvelukeskusten toimintamalli ulotetaan koko maahan. Palvelukeskusten toimintamallista säädetään lailla ja niiden rahoitus turvataan. Työttömien eläke-edellytyksiä koskeva selvittely siirretään työvoiman palvelukeskusten vastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Kela ja Kuntaliitto ovat valtakunnallisessa työvoiman palvelukeskus-ohjausryhmässä sopineet, että em. valmistelu ajoitetaan siten, että työvoiman palvelukeskuksia koskeva lainsäädäntö ja rahoituskysymykset pyritään ratkaistaan niin, että toimintamalli olisi käytössä vuonna 2014. Em. työssä otetaan huomioon hallitusohjelman kirjaus eläke-edellytysten selvittämisessä.

ELY-keskusten tehtävänä on huolehtia siitä, että TE-toimistoissa on riittävä osaaminen liitteenä olevassa ohjeessa mainittujen tehtävien hoitamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö tulee vuoden 2012 lopussa selvittämään muun muassa URA-järjestelmään kirjattujen tietojen ja TE-toimistoille tehtävän kyselyn avulla terveystarkastuksiin ohjaamisen ja terveystarkastusten suorittamisen toteutumista. Tarvittaessa TEM tulee keskustelemaan sosiaali- ja terveysministeriön, Kelan ja Kuntaliiton kanssa seurannassa esiin tulleista ongelmista ja kehittämistarpeista.

Tuija Oivo
osastopäällikkö

Patrik Kuusinen
ylitarkastaja

LIITE:

- ohje työttömien työkyvyn arviointi- ja terveyspalveluihin ohjaamisesta
- palautelomake TEM9.10

Jakelu:

- ELY-keskukset/ETOK-vastuualue
- TE-toimistot
- Työvoiman palvelukeskukset
- Finlex
- TYTTI

Tiedoksi:

- TEM
 - o TYO:n ryhmät ja esikunta
 - o valtiosihteeri Janne Metsämäki
 - o erityisavustaja Pilvi Torsti
 - o alueohjaus –ryhmä
 - o hallitusneuvos Päivi Kerminen
 - o neuvotteleva virkamies Päivi Haavisto-Vuori
 - o ylitarkastaja Tiina Korhonen
 - o suunnittelija Helena Korhonen
- STM
- Kela
- Suomen Kuntaliitto
- THL
- Työterveyslaitos
- Tela ry
- SAK
- STTK
- Akava
- EK

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

ELY-keskukset
TE-toimistot
Työvoiman palvelukeskukset

OHJE
22.12.2012

TEM/3067/07.02.01/2011

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN OHJE TYÖTTÖMIEN TYÖKYVYN ARVIOINNISTA JA TERVEYSTARKASTUKSIIN OHJAAMISESTA

Tämä ohje tulee voimaan 1.1.2012 ja on voimassa toistaiseksi.

Ohjeessa on määritelty työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimisto) tehtävät työttömien työkyvyn arvioinnissa, terveystarkastuksiin ohjaamisesta ja terveystarkastuksen perusteella järjestävissä palveluissa. Lisäksi ohjeessa on kerrottu muiden keskeisten toimijoiden tehtävistä. Kunnat ja Kela päättävät järjestämisvastuulleen kuuluvien palveluiden organisoinnista.

1. TE-toimiston tehtävät työttömien työkyvyn arvioinnissa ja terveystarkastuksiin ohjaamisessa

Paikallistasolla työkyvyn arviointi ja terveyden sekä hyvinvoinnin edistäminen on TE-toimiston, Kelan ja kunnan yhteistyötä. TE-toimistolla on ensisijainen vastuu prosessista, jossa työttömän työnhakijan työkyky arvioidaan ja päätetään työmarkkinoille kuntouttavista palveluista. Tämä tarkoittaa, että TE-toimisto tarjoaa työttömälle työnhakijalle julkisesta työvoimapalvelusta annettussa laissa sen järjestämisvastuulle määriteltyjä työvoimapalveluja ja tarvittaessa ohjaa työttömän työnhakijan kunnan sosiaali- ja terveystarkastuksiin, Kelaan ja työeläkekuntoutukseen. Riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi ohjeessa mainittujen tehtävien hoitamisessa tulee TE-toimistossa tarvittaessa hyödyntää kuntoutusasioihin perehtyneen psykologin tai kuntoutusneuvojan asiantuntemusta.

1.1. Palvelutarpeen tunnistaminen ja ohjaaminen terveystarkastuksiin

TE-toimiston tehtävänä on tunnistaa ne työttömät työnhakijat, joiden työkykyä on syytä arvioida ja ohjata em. asiakkaat tarvittaessa terveystarkastukseen. Terveystarkastukseen ohjaamisesta sovitetaan asiakkaan kanssa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa, jossa myös sovitaan, miten asiakkaan palveluprosessi jatkuu TE-toimistossa. Suunnitelman teon yhteydessä asiakkaalle tulee kertoa terveystarkastuksen tarkoituksesta ja tarkastuksesta kieltäytymisestä aiheutuvista seuraamuksista. Työtön voi myös oma-aloitteisesti hakeutua terveystarkastukseen.

Terveystarkastuksen tarve voi nousta esille jo alkukartoituksessa, jossa hyödynnetään ja syvennetään asiakkaan verkossa työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä antamia tietoja. Työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä asiakkaalta tiedustellaan muun muassa, vaikuttaako hänen terveydentilansa työn tekemiseen ja miten se vaikuttaa. Alkukartoituksessa työkykyä kartoitetaan hyvin yleisellä tasolla tavoitteena tunnistaa ne työnhakijat, joiden työkyky vaatii tarkempaa selvittämistä.

Jos alkukartoituksessa käy selvästi ilmi, että työttömän työnhakijan työkykyä tulisi selvittää tarkemmin, asiakas voidaan ohjata terveystarkastukseen suoraan alkukartoituksesta. Asiakas voidaan ohjata terveystarkastukseen suoraan alkukartoituksesta esimerkiksi silloin, jos asiakas tuo esille, että hänen terveydentilansa vaikuttaa työn tekemiseen, mutta työkykyyn vaikuttavista seikoista ei ole lääkärintodistusta. Alkukartoituksessa esille tulleilla työkykyyn liittyvillä seikoilla voi olla vaikutusta siihen, mille palvelulinjalle työnhakija ohjataan.

Useimmiten terveystarkastukseen ohjaaminen tapahtuu vasta palvelulinjalla. Palvelulinjalla tehtävässä työnhakijan haastattelussa arvioidaan tarkemmin alkukartoituksessa esille nousseiden työkykyyn vaikuttavien seikkojen merkitystä työllistymisen ja asiakkaalle tarjottavien palvelujen kannalta. Palvelulinjalla virkailijan tehtävänä on arvioida, onko terveystarkastus tarpeen työttömän työnhakijan työkyvyn selvittämiseksi. TE-toimiston tulee ohjata terveystarkastukseen työ-

tön, jolla arvioidaan olevan työllistymiseen vaikuttavia terveydellisiä seikkoja, joista ei ole lääkärintodistusta tai joiden hoito taikka arviointi on keskeytynyt työttömyyden alkaessa.

Haastattelussa voidaan esimerkiksi kysyä, onko työnhakijalla jokin jatkuvaa hoitoa vaativa sairaus tai vaiva ja tarkistaa, mitä terveystalvaeluja hän käyttää. Tällöin on myös syytä kysyä, onko hoidon jatkotahosta sovittu jo terveydenhuollossa. On myös syytä tarkistaa, onko työnhakijan työllistymisedellytysten parantamiseksi jo suunniteltu lääkinällistä, sosiaalista tai ammatillista kuntoutusta. Tavoitteena on, että haastattelussa voitaisiin avoimesti keskustella myös muista työllistymiseen mahdollisesti vaikuttavista asioista (päähteet, mielenterveysongelma, somaattiset sairaudet, unettomuus, arjen hallinta).

Ottaessaan terveydentilaan ja työkykyyn liittyvät asiat esille TE-toimiston tulee kertoa työnhakijoille siitä, että sairauslomatoistuksella voi olla merkitystä nyt tai myöhemmin arvioitaessa asiakkaan mahdollisuuksia Kelan tai työeläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen palveluihin taikka oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Edellä mainitun vuoksi myös työttömänä ollessa sairauslomatoistukset ovat tarpeen.

Terveystarkastuksen tarvetta on arvioitava ensimmäisessä palvelulinjalla tehtävässä työnhakijan haastattelussa. Myös myöhemmissä haastatteluissa on arvioitava terveydentilan selvittämisen tarvetta erityisesti silloin, jos työttömyys pitkittyy ja/tai työnhakija toistuvasti kieltäytyy palvelusta, palvelu keskeytyy tai ei tuota toivottua tulosta. Em. seikat voivat olla merkkejä siitä, että terveydentilaa tulisi selvittää. Asiaan tulee kiinnittää huomiota myös siksi, että usein vetäytymistä ja passivoitumista aiheuttavat terveysongelmat johtavat siihen, että asiakas jää sivuun terveydenhuollon palveluista.

Työnhakijan ensimmäinen haastattelu järjestetään kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Myöhemmät haastattelut järjestetään työnhakijan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa on määritelty ne ajankohdat, jolloin haastattelu tulee ainakin järjestää. Työnhakijan haastattelu tulee aina järjestää työttömyyden keitettyä yhtäjaksoisesti kolmen ja kuuden kuukauden ajan sekä kuuden kuukauden jälkeen aina kuuden kuukauden välein, ellei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta. Työnhakijan haastattelun järjestämisestä on ohjeistettu tarkemmin työnhakijan palveluprosessia koskevassa ohjeessa.

Ellei terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä ole selvitetty työttömyyden aikana aikaisemmin, tulee asia ottaa esille aktivointisuunnitelman teon yhteydessä ja tarvittaessa ohjata työnhakija terveystarkastukseen.

Terveystarkastukseen ohjaaminen merkitään URA- tai TYPPI-järjestelmään eri tavoin riippuen työnhakijan työmarkkinatilanteesta.

Kun TE-toimiston virkailija yhdessä työttömän työnhakijan kanssa sopii työllistymissuunnitelmasta ja ohjaa asiakkaan varaamaan ajan terveystarkastukseen, tieto ohjauksesta kirjataan asiakkaan työllistymissuunnitelman toimintasuunnitelmaosioon. URA-järjestelmässä on kaikille asiakaspalvelulinjoille yhteinen toimi ”Työttömien terveystarkastus”. Sen voi valita ensisijaiseksi toimeksi kaikkien palvelulinjojen asiakkaille. Terveystarkastukseen ohjaamisen yhteydessä on arvioitava, onko asiakkaalle tarjottavissa työvoimapaalveluja sinä aikana, jolloin työkykyä selvitetään. Lisäksi asiakasta pyydetään varaamaan aika TE-toimistoon sen jälkeen, kun hän on käynyt terveystarkastuksessa.

Jos työttömyysuhan alaisen työnhakijan tai valmistuvan opiskelijan haastattelussa todetaan terveystarkastuksen tarve, hänet ohjataan joko työterveyshuoltoon tai opiskelijaterveydenhuoltoon. Tällöin tieto ohjauksesta kirjataan asiakkaan työllistymissuunnitelman toimintasuunnitelmaosiin toimenä ”muu palvelu”. Tarkenne -kenttään merkitään tieto ”ohjattu työterveyshuoltoon” tai ”ohjattu opiskelijaterveydenhuoltoon”. Jos em. asiakkaille ei ole tarkoituksenmukaista tehdä työllistymissuunnitelmaa, tieto ohjauksesta kirjataan yhteydenotto-tietoihin. Kun asiakas ilmoitautuu työttömäksi työnhakijaksi, työllistymissuunnitelma tehdään tai päivitetään ja tarkistetaan, onko asiakas käynyt terveystarkastuksessa.

Kun TYP:n asiakas ohjataan terveystarkastukseen joko TYP:ssa työskentelevälle terveydenhoitajalle tai muualle, kirjataan TYPPI-järjestelmään toimenpide Perusterveydenhuolto/terveystarkastus. Tarkenne -kenttään merkitään ”034 tarkastus”.

Kun työtön työnhakija ohjataan terveystarkastukseen, palaute terveystarkastuksesta pyydetään toimittamaan TE-toimistoon/työvoiman palvelukeskukseen (TYP) erillisellä lomakkeella (TEM9.10), johon virkailija täyttää yhteystietonsa. Jos terveystarkastuksen tekee TYP:ssa työskentelevä terveydenhoitaja, palaute kirjataan asiakkaan suostumuksella suoraan TYPPI-järjestelmään. Elleivät TE-toimisto ja kunta ole muuta sopineet, asiakas varaa itse ajan terveystarkastukseen.

Terveystarkastusten suhde TE-toimiston hankkimiin työkuoron tutkimuksiin

TE-toimisto ja TYP voivat asiakkaan suostumuksella tehdä tutkimuspyynnön tarvittavista työkuoron arviointitutkimuksista yleis- tai erikoislääkärin vastaanotolla esimerkiksi (alue)työterveyslaitoksessa, yksityisellä lääkäriasemalla ja kuntoutuksen palveluntuottajalla. TE-toimiston hankkimia työkuoron tutkimuksia käytetään tilanteissa, joissa on syytä selvittää: 1) asiakkaan työkykyä hakuammattissa tai tarjolla olevassa työssä (esim. palkkatuettu työ); 2) asiakkaan soveltuvuutta terveydentilansa puolesta suunniteltuun työhön, ammattiin tai koulutukseen; 3) asiakkaan työkyvyttömyyden uhkaa sen selvittämiseksi, onko hänellä oikeus työeläkelaitoksen tai Kelan ammatilliseen kuntoutukseen; 4) asiakkaan työ- ja toimintakykyä Kelan harkinnanvaraiseen kuntoutukseen hakemista varten ja 5) asiakkaan eläkemahdollisuuksia (ELMA-asiakas).

Tutkimuspyynnöissä on tarkoituksenmukaista kuvata hyvin asiakkaan tilanne ja tehdä mahdollisimman konkreettiset ja yksiselitteiset kysymykset, joihin tutkimuksen tekijän halutaan vastata. työkuoron tutkimus voidaan tehdä vastaanotto- tai poliklinikkakäyntinä. Käyntiin liittyviä mahdollisia hoitoja ei korvata. Tutkimuksiin liittyvät terveydenhuollon asiakasmaksut ja lausunnot korvataan aina.

TE-toimiston hankkimia työkuoron arviointitutkimuksia ei voida käyttää terveydentilan tai hoidon tarpeen arvioimiseksi taikka hoidon suunnittelua varten. Jos ammatinvalinta ja urasuunnittelun tai ammatillisen kuntoutussuunnittelun yhteydessä todetaan asiakkaalla olevan akuutti hoidon tarve sairauden, vamman, mielenterveys- tai päihdeongelmien takia, tällaisen hoidon tarpeen tutkimukset kuuluvat ensisijassa julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin.

1.2. Terveystarkastuksen perusteella järjestettävät palvelut

Työtön saa terveystarkastuksesta palautteen (TEM9.10), jonka hän tuo mukanaan TE-toimistoon. Terveyskeskus voi asiakkaan suostumuksella lähettää palautteen TE-toimistoon. Palaute otetaan huomioon asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa ja tarvittaessa työllistymissuunnitelma päivitetään palautteen perusteella.

Terveystarkastuksen palautteen tiedot, jotka ovat asiakaspalvelun kannalta tarpeen, voidaan merkitä URA-tietojärjestelmään työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä annetun lain (1058/2002) 4 §:n nojalla. TYP:n asiakkailta on asiakkuuden alkuvaiheessa pyydetty suostumus muun muassa työkykyyn vaikuttavien terveystietojen tallentamiseen TYPPI-järjestelmään. Palautelomake arkistoidaan samalla tavalla kuin muut terveydenhuollon antamat lausunnot TE-toimistossa.

Terveydenhoitajan tai lääkärin palaute, ettei terveystarkastuksessa ole tullut esiin työkykyyn vaikuttavia seikkoja, on yleensä merkki siitä, etteivät terveydelliset seikat vaikuta työttömän työllistymiseen tai TE-toimiston palveluiden käyttöön. Jos työtön on ohjattu terveystarkastuksen perusteella työkyvyn lisäselvityksiin tai kuntoutukseen, TE-toimiston on arvioitava, millä tavoin asiakkaan palveluprosessi tulee jatkumaan työkyvyn arviointiprosessin tai kuntoutuksen ollessa kesken. Jos on ilmeistä, että asiakkaan kohdalla on kysymyksessä lyhytaikainen ja ohimenevä sairaus ja sen hoito, sillä ei välttämättä ole vaikutuksia TE-toimiston palveluihin.

Kun terveystarkastuksessa terveyskeskuksessa asiakkaalla todetaan olevan työkykyyn vaikuttava sairaus, hän saa tästä lääkärinlausunnon.

Lääkärintutkimuksesta tai sairauden hoidosta asiakas voi saada seuraavanlaisia lausuntoja tai todistuksia:

- A-todistus on Kansaneläkelaitoksen vahvistamalle lomakkeelle laadittu lääkirintodistus lyhytaikaisesta työkyvyttömyydestä ja sairauspäivärahan tarpeesta.
- B-lausunto on Kansaneläkelaitoksen vahvistamalle lomakkeelle laadittu lääkärinlausunto pitkän työkyvyttömyyden arvioimiseksi sekä jonkin etuuden tarpeen (sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, kuntoutuspalvelut, työkyvyttömyyseläke/ -kuntoutustuki) selvittämiseksi.
- E-lausunto on Kansaneläkelaitoksen vahvistamalle lomakkeelle laadittu lääkärinlausunto tapaturman tai ammattitaudin vuoksi haettavien etuuksien perustelemiseksi vakuutusyhdistöä varten.
- T-todistus on lääkärin kirjoittama todistus senhetkisestä terveydentilasta. Todistusta tarvitaan oppilaitokseen, toimeen tai virkaan nimittämistä varten. T-todistukseen voi tulla lääkärin lausunto sopivuudesta pyydettyyn tarkoitukseen (esim. tiettyyn toimeen).

Yleensä A-lausunnon sisältöä ei tarvitse huomioida palvelutarvetta arvioitaessa. Jos asiakkaalla on tai hän saa B- tai E-lausunnon tai T-todistuksen terveydentilastaan, TE-toimisto voi merkitä asiakkaan vajaakuntoiseksi, jos asiakkaan mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet ko. lääkirintodistuksella osoitetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia. Lääkärin lausunnossa ilmaisema diagnosoitu vamma, sairaus tai vajaavuus ei yksinomaan riitä vajaakuntoiseksi asiakkaaksi merkitsemiseksi, vaan virkailijan on arvioitava sairauden aiheuttamaa työn saamisen, työn säilyttämisen tai työssä etenemisen mahdollisuuksien vähentymistä. Mikäli mahdollisuudet ovat vähentyneet merkittävästi, voidaan asiakas

merkitä vajaakuntoiseksi asiakkaaksi. Vajaakuntoiseksi määrittely tarjoaa asiakkaalle mahdollisuuden saada JTPL:ssa määriteltyjä ammatillisen kuntoutuksen palveluja. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon ammatillisen kuntoutuksen vastuunjako. TE-toimisto järjestää ammatillisen kuntoutuksen palveluja silloin, kun asiakas on edellä mainitulla tavalla vajaakuntainen ja asiakkaalla ei ole lääkärin lausunnossa todettua todennäköistä vakuutuslääketieteellistä työkyvyttömyyden uhkaa lähivuosina, pitkäaikaista työkyvyttömyyttä tai sairauden, vian tai vamman vuoksi työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä.

Terveystarkastuksen suorittanut terveydenhoitaja tai lääkäri voi ohjata työttömän kunnan muihin terveystarkastuksiin, sosiaalipalveluihin, työeläkekuntoutukseen sekä Kelan kuntoutuspalveluihin. Sairauksien hoidon lisäksi kunta ensisijaisesti vastaa lääkinnällisen ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluista. Tällöin on arvioitava, missä määrin asiakas voi käyttää ja hyötyä TE-toimiston järjestämistä palveluista. Työvoimapalvelut suunnitellaan järjestettäväksi ensisijaisesti hoidon, lääkinnällisen- tai sosiaalisen kuntoutuksen ohessa ja toissijaisesti em. palveluiden jälkeen. Tällöin hoidon ja kuntoutuksen järjestäminen edellyttää työvoimapalveluihin tuloksellista osallistumista.

Ohjaaminen muiden tahojen järjestämisvastuulla oleviin palveluihin

Jos asiakkaan vamma tai sairaus aiheuttaa lääkärin lausunnon mukaan todennäköistä vakuutuslääketieteellistä työkyvyttömyyden uhkaa lähivuosina, pitkäaikaista työkyvyttömyyttä tai työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien on katsottava sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneen, asiakkaalla voi olla lakisääteinen oikeus työeläkelaitoksen tai Kelan ammatilliseen kuntoutukseen. Työeläkelaitoksen ja Kelan ammatillinen kuntoutus sekä osana liikenne- tai tapaturmavahingon korvausta järjestettävä kuntoutus on aina ensisijaista TE-toimiston järjestämään kuntoutukseen nähden.

TE-toimiston tehtävänä on huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista, ja että hänet ohjataan tarpeen mukaan työeläkelaitoksen tai Kelan kuntoutuksen piiriin, mikäli tätä ei ole jo tehty terveystarkastuksen yhteydessä. Hallintolain (434/2003) 8 §:n 2 momentissa on mm. säädetty, että ”jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen”.

Jos ei ole tiedossa, mikä on asiakkaan työeläkeyhtiö tai hänen työttömyytensä on kestänyt vähintään kaksi vuotta, asiakas ohjataan hakemaan kuntoutusta Kelasta. Jos kyseessä on nuori, jonka ammatilliset tavoitteet eivät ole jäsentyneet, voi kyseeseen tulla myös nuoren kuntoutusraha, jolloin kuntoutussuunnitelman laadinnasta vastaa kunta ja Kela maksaa nuoren kuntoutusrahaa toimeentulon varmistamisen etuutena.

Kun asiakas ohjataan hakemaan kuntoutusta Kelasta tai työeläkelaitokselta, asiakasta on syytä informoida, että em. tahot vaativat kuntoutusetuuksia ja -palveluja haettaessa kuntoutushakemuksen liitteeksi joko enintään vuoden vanhan B-lääkärilausunnon tai kuntoutussuunnitelman (esim. KU207/Kela) taikka vastaavat tiedot sisältävän lääketieteellisen selvityksen. Asiakirjoista tulee ilmetä suositus haettavasta toimenpiteestä perusteluineen ja selvitys sairauden tai vamman nykytilasta ja kuntoutustarpeesta.

Kun lääkäri arvioi, ettei asiakas ole enää ammatillisesti tai lääkinnällisesti kuntoutettavissa työmarkkinoille, asiakas on ohjattava hakemaan eläkettä.

1.3. Kieltäytyminen terveystarkastuksesta tai terveystarkastusta koskevan palautteen toimittamisesta

Kaikkien työttömien kohdalla terveystarkastus ei ole välttämätön työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi, mutta terveystarkastuksen tarpeen selvittäminen on osa työnhakijan hyvää palvelua. Terveystarkastuksessa työtön voi saada uutta tietoa terveydestään ja työ- ja toimintakyvystään, terveysneuvontaa sekä hoitoa esimerkiksi sellaiseen pitkäaikaissairauteen, jolla ei ole suoraan vaikutusta hänen työkykyynsä. Jos terveystarkastus ei ole välttämätön työnhakijan palvelutarpeen selvittämiseksi, terveystarkastuksesta kieltäytymisellä tai terveystarkastukseen menemättä jäämisellä ei ole vaikutusta työnhaun voimassaoloon.

Terveystarkastuksesta kieltäytymisestä tai terveystarkastukseen menemättä jäämisestä ei seuraa korvauksetonta määräaika- tai työssäolovelvoitetta, vaikka terveystarkastuksesta olisi sovittu työnhakijan kanssa laaditussa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa.

Kieltäytymisen tai menemättä jäämisen seurauksena voi olla ainoastaan työnhaun voimassaolon lakkaaminen JTPL 3 luvun 6 a luvun 1 momentin 5 kohdan perusteella. Ko. lainkohdan mukaan työnhakijan työnhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija ei osallistu työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi. Jos TE-toimisto arvioi, että työnhakijan palvelutarvetta ja hänellä tarjottavia palveluita ei voida lainkaan määritellä ennen kuin hän on osallistunut terveystarkastukseen ja sen tulokset ovat selvillä, toimiston tulee informoida työnhakijaa etukäteen siitä, että terveystarkastukseen osallistumisen laiminlyönnillä voi olla vaikutusta työnhaun voimassaoloon. Jos työnhaun voimassa olo päättyy, työnhaku voidaan käynnistää uudelleen, kun henkilö pyytäänsä rekisteröintiä sitoutuu menemään terveystarkastukseen tai osallistumaan johonkin muuhun työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen tähtäävään toimenpiteeseen.

JTPL 3 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan työnhakijaksi rekisteröityvän henkilöasiakkaan tulee antaa julkisen työvoimapalvelun tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset muun muassa työkyvystään. JTPL 3 luvun 6 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan työnhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija ei esitä TE-toimistolle sen antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä 3 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Jos terveystarkastuksen tulokset ovat tarpeen julkisten työvoimapalvelujen tarjoamiseksi eikä asiakas toimita palautelomaketta TE-toimistoon TE-toimiston antamassa määräajassa, asiakkaan työnhaku voidaan päättää.

2. Muiden tahojen tehtävät

2.1 Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät

Kunnan terveyspalvelujen tehtävänä on järjestää työttömien työkyvyn arvioimiseksi tarvittavat terveystarkastukset sekä niiden perusteella huolehtia mahdollisten sairauksien hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä. Kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 13 § mukaan kunnan on järjestettävä tarpeelliset terveystarkastukset alueensa asukkaille heidän terveytensä ja hyvinvointinsa seuraamiseksi ja edistämiseksi. Terveysneuvonnan ja terveystarkastusten on tuettava työ- ja toimintakykyä ja sairauksien ehkäi-

syä sekä edistettävä mielensterveyttä ja elämänhallintaa. Terveysneuvonta ja terveystarkastukset on järjestettävä myös opiskelu- tai työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työikäisille. Terveysneuvonnan ja terveystarkastusten on muodostettava toiminnallinen kokonaisuus muiden kunnan järjestämien palvelujen kanssa.

Työttömän terveystarkastuksen tuloksen perusteella terveydenhuollon toiminta jakaantuu kolmeen päälinjaan. Tehtävänä voi olla työkyvyn tukeminen, ylläpitäminen ja parantaminen, jolloin tarkoituksena on edistää työttömän työllistymistä. Tyypillisesti toiminta jatkuu elintapaohjauksena ja omahoidon tukena. Jos terveystarkastuksen yhteydessä todetaan työkyvyn heikentyneen, terveydenhuollon tulee ohjata työtön hoitoon tai kuntoutukseen. Tämä tarkoittaa jatkotutkimuksiin ohjaamista, sairauksien hoitamista ja lääkinällisen kuntoutuksen toteuttamista tai siihen ohjaamista sekä ammatilliseen kuntoutukseen ja kuntoutuspsykoterapiaan ohjaamista. Jos toimenpiteiden seurauksena todetaan työkyvyttömyys, työtön tulee ohjata hakeutumaan sairauslomalle tai eläkkeelle. Tällöin työttömälle tulisi kirjoittaa todistus työkyvyttömyydestä ja tarvittaessa auttaa häntä eläke-hakemuksen tekemisessä.

2.2. Kelan tehtävät

Kelalla on lakiin perustuva velvollisuus selvittää asiakkaan kuntoutustarve, mikäli sairaus sitä vaatii. Selvitys on tehtävä tarvittaessa, mutta viimeistään silloin, kun sairausvakuutuksen päivärahan suorituspäivien lukumäärä ylittää 60. Tästä syystä työttömälle sairauslomatodistuksen (A- tai B-lääkärintlausunto) kirjoittaminen on tärkeää. Silloin kun asiakkaan terveydentilaa ei ole riittävästi selvitetty, Kelan tulee ohjata asiakkaita hakeutumaan hoitavalle taholle tutkimuksia, hoitoa sekä työkyvyn ja kuntoutusmahdollisuuksien arviointia varten. Kelalla on myös epäselvissä tapauksissa mahdollisuus lähettää asiakkaita kuntoutustarveselvityksiin ja kuntoutustutkimuksiin.

Kelassa aloitetaan 16.1.2012 työkykyneuvonta, jota varten on uudistettu asiakkaan työ- ja toimintakykyyn liittyvät palvelu- ja ratkaisuprosessit. Asiakkaan palveluprosessia ja asian etene- mistä ohjaa tätä varten nimetty toimihenkilö, työkykyneuvoja. Perusprosesseja on kaksi. Sairauspäivärahaprosessista poimitaan tiettyjen kriteerien mukaan vakuutetut, joiden työkyky on uhattuna sekä selvittää keinoja työkyvyttömyyden uhan poistamiseksi. Työkykyneuvonta-prosessia sovelletaan silloin, kun uhkana on, että ilman työkykyneuvontaa työkyvyttömyysjaksot saattavat pitkittyä ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on todennäköinen lopputulos. Kelan työkykyneuvoja selvittää asiakkaan tutkimus- tai kuntoutustarpeen ja ohjaa hänet joko tutkimukseen tai Kelan taikka muun tahon järjestämään kuntoutukseen. Työkykyneuvojan aktiivinen mukanaolo pitää sisällään paitsi itse asiakkaan myös hänen lähipiirinsä ja yhteistyötahot, joiden kanssa työkykyneuvoja on yhteydessä koko prosessin ajan.

2.3. Kuntoutuksen asiakasyhteistyö

Terveystarkastuksissa tai työkyvyn arvioinnissa saattaa tulla esille, että työtön tarvitsee samanaikaisesti lääkinällisen-, sosiaalisen- tai ammatillisen kuntoutuksen palveluja. Tilanteissa, joissa on vaikeuksia selvittää, mikä taho on vastuussa kuntoutuspalveluiden järjestämisestä, tai on epävarmaa, miten eri kuntoutuspalvelut yhdistetään tai lomitetaan toisiinsa palvelukokonaisuuksiksi, on syytä käyttää apuna paikallista kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmää.

Paikallistasolla toimivassa kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmässä ovat mukana kunnan sosiaali- ja terveydenhuolto, TE-toimisto ja Kela. Työryhmä voi keskustella tehtävänjakoon ja käytännön toimintaan liittyvistä kysymyksistä sekä käsitellä yksittäisen asiakkaan asiakasyhteistyötä koskevia asioita. Ryhmä voi tarvittaessa kutsua kokouksiinsa myös esimerkiksi muiden viranomaisten ja työeläkelaitosten edustajia. Ryhmän tehtävänä on kuntoutustarpeita vastaavien ratkaisujen etsimiseksi kuntoutujan palveluvaihtoehtojen arviointi, palvelujen suunnittelu sekä tähän liittyvien tietojen vaihtaminen. Yksittäisen asiakkaan asiaa käsiteltäessä yhteistyöryhmässä, on häneltä saatava kirjallinen suostumus asian käsittelemiseksi.

Asiakkaalla on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua asian käsittelyyn yhteistyöryhmässä. Asiakkaalle on myös annettava selvitys kuntoutuksen vaihtoehdoista. Yhteistyöryhmän tehtävänä on myös varmistaa, että asiakkaalle on yhteistyössä asiakkaan kanssa nimetty kuntoutukseen perehtynyt yhteyshenkilö. Tarvittaessa yhteistyöryhmä nimeää yhteyshenkilön. Yhteistyöryhmän tulee varmistaa, että niitä asioita, joihin yhteistyöryhmässä on otettu kantaa, viedään myös konkreettisesti eteenpäin.

Tuija Oivo
osastopäällikkö

Patrik Kuusinen
ylitarkastaja

Palaute työ- ja elinkeinotoimistolle tai työvoiman palvelukeskukselle asiakkaan terveystarkastuksesta terveystieteiden tutkimuskeskuksessa

Asiakkaan nimi	Henkilötunnus
----------------	---------------

Terveydenhoitajan/lääkärin palaute

☐	Terveystarkastuksessa ei tullut esiin työkykyyn vaikuttavia seikkoja
☐	Asiakkaan työkyky vaatii lisäselvitystä, asiakas ohjattu jatkotutkimuksiin
☐	Asiakkaalla on työkykyyn vaikuttava sairaus. Asiakas toimittaa lääkärinlausunnon TE-toimistoon/ työvoiman palvelukeskukseen
☐	Asiakas ohjattu kuntoutukseen

Lisätietoja

Paikka ja aika	Terveydenhoitajan/lääkärin allekirjoitus ja nimen selvennys

Palaute tallennetaan TE-toimiston/työvoiman palvelukeskuksen asiakaspalvelun tietojärjestelmään.

Lomakkeen palautus

☐	Palautan lomakkeen henkilökohtaisesti TE-toimistoon/työvoiman palvelukeskukseen
☐	Suostun siihen, että terveystarkastuksen tekijä postittaa lomakkeen TE-toimistoon/työvoiman palvelukeskukseen (yhteystiedot alla)
Paikka ja aika	Asiakkaan allekirjoitus ja nimen selvennys

Lisätietoja antaa

Nimi	
TE-toimisto/TYP	
Osoite	
Puhelin	
Sähköposti	

